

Başvuru Numarası : 2024/2512 - 2025/265
Toplantı Tarihi/Sayısı : 08.04.2025/57
Karar Numarası : 2025/219
Başvuran : D.G.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın; epilepsi hastası olduğu, kendisine yanlış ilaçlar verildiği için sağlık durumunun kötüye gittiği, hastaneye sevk işlemlerinin geciktirildiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran başvuru dilekçesinde özetle;

a. Epilepsi hastası olduğunu, kendisine yanlış ilaçlar verildiği için sağlığının kötüye gittiğini,

b. Bulunduğu Ceza İnfaz Kurumunda hastaneye sevk işlemlerinde mahpuslar arasında ayrımcılık yapıldığını, kendisine ilişkin sevklerin 4-5 ay sonra gerçekleştiğini iddia etmektedir.

3. Muhatap Afyonkarahisar 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın Ceza İnfaz Kurumuna giriş yaptığı 6/7/2023 tarihinde Kurum reviri tarafından yapılan giriş muayenesinde devam eden epilepsi hastalığının ve kullandığı ilaçlarının tespit edildiği, başkaca olumsuz bir sonuca rastlanılmadığı,

b. 24/7/2023 tarihinde başvuranın Afyonkarahisar Devlet Hastanesi Psikiyatri Polikliniğine sevkini yapılarak muayene edildiği, tedavisine yönelik reçete edilen ilaçların kendisine teslim edildiği,

c. 19/2/2024 - 28/3/2024 tarihleri arasında başvuranın sağlık durumunu kontrol ve takip amaçlı Afyonkarahisar Devlet Hastanesi Psikiyatri polikliniğine sıralı olarak sevklerinin gerçekleştirildiği,

ç. 6/5/2024 tarihinde başvuranın diş rahatsızlığı sebebi ile Afyonkarahisar Ağız ve Diş Sağlığı Merkezine sevkini yapıldığı, burada diş çekiminin gerçekleştirildiği, dolgu işleminin yapıldığı,

d. Başvuranın 23/7/2024 tarihinde Kurum hekimi tarafından Afyonkarahisar Devlet Hastanesi Nöroloji Polikliniğine sevk edildiği, 31/7/2024 tarihinde söz konusu sevke istinaden Hastaneye götürüldüğü, uzman hekim tarafından muayenesi yapıldığı ve uzman hekim tarafından epilepsi şüphesiyle EEG (Elektroensefalografi) ve MR (Manyetik Rezonans Görüntüleme) tetkiklerinin istendiği, 20/8/2024 tarihinde istenen EEG ve MR çekimlerinin yaptırıldığı, 5/9/2024 tarihinde bu çekimlerin uzman hekim tarafından değerlendirildiği ve başvurana epilepsi

tanısıyla ... isimli ilacın reçete edildiği, ilacın düzenli kullanımı için 1 yıllık rapor düzenlendiği, tekrar kontrol önerilmediği, başvuranın anılan ilacı takipli ve düzenli olarak kullandığı,

e. Başvuranın sağlık konusundaki istek ve şikâyetlerinin düzenli olarak takibinin yapıldığı, uzman hekim önerisiyle reçete edilen ilaçların kendisine verildiği, hastaneye sevk ve tedavi konusunda mahpuslar arasında ayrımcılık yapılmasının söz konusu olmadığı belirtilmiştir.

4. 2025/265 başvuru numarasıyla kayda alınan cevabi dilekçesinde başvuran özetle;

a. Epilepsi hastalığı bulunduğunu,

b. Hastaneye sevkinin gerçekleşmediğini,

c. Sağlık durumunun kötüleştiğini iddia etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. (...) Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. (...)"

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön incelemenin yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; (...) yönlerinden incelenir."

9. Mezkûr Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir:

"Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak

ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

12. Başvuran epilepsi hastası olduğunu, yanlış ilaçların verildiğini, hastaneye sevkini yapılmadığını ve/veya geciktirildiğini, sağlık durumunun kötüleştiğini iddia etmektedir.

13. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) "*İşkence yasağı*" başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz."

14. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "*Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri*" başlıklı 71'inci maddesi şöyledir:

"Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koşullarında tedavi ettirilir."

15. 5275 sayılı Kanun'un "*Hükümlünün muayene ve tedavisi*" başlıklı 78'inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

"Kurumun sağlık koşullarının düzenlenmesi, hükümlünün acil veya olağan muayene ve tedavisi Kurumun hekimi tarafından yapılır. Genel veya hastalık nedeniyle yapılan tüm muayene ve tedavi sonuçları, sağlık izleme kartına işlenir ve dosyasında saklanır. Sağlık Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile üniversitelerin sağlık kuruluşları, hükümlülerin tedavileri bakımından gerekli yardımları yapmakla görevlidirler."

16. 5275 sayılı Kanun'un "*Hastaneye sevk*" başlıklı 80'inci maddesi şöyledir:

"Hükümlünün sağlık nedeniyle hastaneye sevkine gerek duyulduğunda durum, Kurum hekimi tarafından derhâl bir raporla ceza infaz kurumu yönetimine bildirilir."

17. İşkence ve kötü muamele yasağı kapsamında devletin negatif ve pozitif olmak üzere iki çeşit yükümlülüğü bulunmaktadır. Devletin negatif yükümlülüğü bireyleri işkence, gayriinsani veya küçültücü muameleyle ya da cezaya tabi tutmama sorumluluğunu içermektedir. Bunun yanında Devletin, "*ışkence ve kötü muameleyle karşı koruma*" şeklindeki maddi nitelikte pozitif yükümlülüğü ile "*ışkence ve kötü muameleyi etkin soruşturma*" şeklindeki usuli nitelikte pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır.

18. Bir eylemin kötü muamele olarak nitelendirilebilmesi için asgari ağırlık eşliğini aşmış olması gerekmekte olup bu eşik mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etmenler ile muamelenin süresine, fiziksel ve ruhsal etkilerine bağlı olarak her somut olayda ayrıca değerlendirilmelidir (Anayasa Mahkemesi [AYM], *Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, para. 23).

19. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), mahpuslara yeterli tıbbi bakımın sağlanmamasının asgari eşiği aşan düzeyde kötü muamele oluşturabileceğini belirtmiştir (AİHM, *Wenerski/Polonya*, B. No: 44369/02, 20/1/2009, para. 58). AİHM'e göre, asgari şiddet düzeyi ve değerlendirilmesi göreceli ve değişkendir. Bu sebeple muamelenin süresine, fiziksel ve ruhsal etkilerine, kimi zaman mağdurun cinsiyeti, yaşı, sağlık durumu gibi hususlar göz önüne alınmak suretiyle bir değerlendirme yapılır (AİHM, *İrlanda/Birleşik Krallık*, B. No: 5310/71, 10/9/2018, para. 162).

20. "*İnfazın yöntemi ve infaz sürecindeki davranışların mahkûmları özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir duruma sokmaması gerekir. Ceza infaz kurumunda tutulmanın pratik gerekleri çerçevesinde mahkûmların sağlık ve esenlikleri gibi hususların yeterli bir şekilde güvence altına alınması ve mahkûmlara gerekli tıbbi yardımın sağlanması da insan onuruna yakışır koşulların sağlanması için gereklidir.*" (AYM, *Turan Günana*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 39)

21. Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesine

(CPT) göre; mahpusların gözetim altında bulundukları süre boyunca, tutukluluk sürelerinden bağımsız olarak her zaman bir doktora erişimlerinin bulunması gereklidir. Sağlık hizmetleri, doktora danışma talepleri gereksiz gecikme olmadan karşılanacak şekilde düzenlenmelidir (CPT, Cezaevlerinde Sağlık Hizmetleri Raporu, Strazburg, 1993, s. 2).

22. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), tıbbi bakımın eksik veya yetersiz olduğunun belirlenmesi ve bu kapsamda kötü muamele yasağının ihlal edildiği durumların tespitinde bilirkişi raporu gibi delillere yeterli kadar atıfta bulunulmasını aramaktadır (AİHM, *Krivolapov/Ukrayna*, B. No: 5406/07, 2/10/2018, para. 76).

23. Devletlerin işkence ve kötü muamele yasağına ilişkin pozitif yükümlülükleri mahpusların sağlık hakkına ilişkin korumayı da kapsamaktadır. Kişinin fiziksel refahı ve kişiye sunulacak tıbbi koruma idarenin pozitif yükümlülüğü kapsamında değerlendirildiğinde mahpusların alıkonulmanın doğasından kaynaklanan zorlukların dışında zorluk ve sıkıntı yaşamaması, insan onuruna uygun bir şekilde sağlıklarının korunması ve gereken tedavi hizmetlerine tam ve zamanında erişebilmesi gerekmektedir (AİHM, *Kudla/Polonya*, B. No: 30210/96, 26/10/2000, para. 94). Bu bağlamda mahpusun sağlık hizmetlerine erişiminin engellenmesi kötü muamele yasağı çerçevesinde incelenebilecek bir iddia olarak değerlendirilmiştir.

24. Bir mahpusun doktor tarafından muayene edilmesi ve bu bağlamda sağlık hizmetlerinden faydalanan olması doğrudan tıbbi yardımın yeterli olduğu anlamına gelmemektedir (AİHM, *Hummatov/Azerbaycan*, B.No:9852/03 ve 13413/04, 29/11/2007, para. 116). Yetkililerin kişinin alıkonulduğu süre boyunca sağlık durumuna ilişkin kapsamlı ve düzenli kayıt tutması (AİHM, *Khudobin/Rusya*, B. No:59696/00, 26/10/2006, para. 83) ve tedavi hizmetlerinin hızlı, doğru ve sistematik olması da (AİHM, *Melnik/Ukrayna*, B.No:72286/01, 28/3/2006, para. 104-106) devletin işkence ve kötü muamele yasağı kapsamında pozitif yükümlülükleri arasındadır. Bu çerçevede ceza infaz kurumunda sunulan sağlık hizmetlerinin halka genel olarak sunulan sağlık hizmetleriyle kıyaslanabilir düzeyde olması beklenmektedir (AİHM, *Blokhin/Rusya*, B. No:47152/06, 23/3/2016, para. 137).

25. Muhatap Kurum tarafından gönderilen cevabi yazı ve eklerinin incelenmesinden; başvuranın 6/7/2023 tarihinde muhatap Kuruma nakledildiği, Kurum revirinde yapılan giriş muayenesinde devam eden epilepsi hastalığının ve kullandığı ilaçlarının tespit edildiği, 24/7/2023, 19/2/2024 ve 28/3/2024 tarihlerinde Afyonkarahisar Devlet Hastanesi Psikiyatri Polikliniğine, 6/5/2024 tarihinde Afyonkarahisar Ağız ve Diş Sağlığı Merkezine sevkinin yapılarak muayene ve tedavisinin sağlandığı, 23/7/2024 tarihinde Kurum hekimi tarafından adı geçen Hastanenin Nöroloji Polikliniğine sevk edildiği, 31/7/2024 tarihinde yapılan muayenesinde uzman hekim tarafından epilepsi şüphesiyle MR ve EEG tetkiklerinin istendiği, 20/8/2024 tarihinde EEG ve MR çekimlerinin yaptırıldığı, 5/9/2024 tarihinde bu çekimlerin uzman hekim tarafından değerlendirildiği ve başvurana epilepsi tanısıyla ... isimli ilacın reçete edildiği, ilacın düzenli kullanımı için 1 yıllık rapor düzenlendiği, tekrar kontrol önerilmediği, başvuranın anılan ilacı takipli ve düzenli olarak kullanımının sağlandığı anlaşılmıştır.

26. Başvuranın iddiaları, muhatap Kurum tarafından gönderilen belgeler ile ilgili içtihatlar birlikte incelendiğinde; başvuranın hastaneye sevk işlemlerinin geciktirildiği iddialarını destekleyecek nitelikte yeterli ve somut delillerin bulunmadığı, başvurana epilepsi rahatsızlığının tedavisi amacıyla reçete edilen ilacın uzman hekim tarafından yaptırılan tetkikler göz önünde bulundurularak teslim edildiği, söz konusu ilacın gerekli veya yararlı olup olmadığı hususunun Kurumumuzun inceleme alanı dışında kaldığı sonucuna varıldığından, başvuranın sağlık hakkının kullanımı yönünden kötü muamele yasağının ihlal edilmediği değerlendirilmiştir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

8/4/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye